

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2006/42
Karar Sayısı : 2009/73
Karar Günü : 11.6.2009
R.G. Tarih-Sayı :06.10.2009-27368

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURANLAR:

1-Deniz Kuvvetleri Komutanlığı Askeri Mahkemesi (E.2006/42)

2-15. Piyade Tümen Komutanlığı Askeri Mahkemesi(E.2007/13)

İTİRAZLARIN KONUSU:3.7.2005 günlü, 5402 sayılı Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Kanunu'nun 2. maddesinin (2) numaralı fıkrasının,Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 2., 5., 10., 36. ve 141. maddelerineaykırılığı savıyla iptali istemidir.

I- OLAY

Asker kişi statüsündeki sanıklar hakkında kullanmak amacıyla uyuşturucu madde bulundurdıkları iddiasıyla açılan davalarda, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkemeler iptali için başvurmuşlardır.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

5402 sayılı Yasa'nın itiraz konusu fıkrayı da içeren 2. maddesi şöyledir:

'(1) Bu Kanun; Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Danışma Kurulu, Denetimli Serbestlik ve Yardım Hizmetlerinden Sorumlu Daire Başkanlığı, denetimli serbestlik ve yardım merkezi şube müdürlükleri ile koruma kurullarınca yapılacak yardım ve infaz işlemleri hakkındaki kurallar ile bu sürece katılan kişilerin görev, yetki, hak ve yükümlülüklerini düzenler.

(2) Asker kişiler hakkında statüleri devam ettiği sürece bu Kanunda belirtilen denetimli serbestliğe ilişkin hükümler uygulanmaz.'

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararlarında, Anayasa'nın Başlangıç'ının 6. paragrafı, 2., 5., 10., 36. ve 141. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

A-2006/42 esas sayılı davada, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca, Tülay TUĞCU, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün katılmalarıyla 22.3.2006 günü yapılan ilk inceleme toplantısında,

B-2007/13 esas sayılı davada, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca, Tülay TUĞCU, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Ahmet AKYALÇIN, Mehmet ERTEN, A. Necmi ÖZLER, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Osman Alifeyyaz PAKSÜT'ün katılmalarıyla 19.2.2007 günü yapılan ilk inceleme toplantısında,

Dosyalarda eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

V- BİRLEŞTİRME KARARI

3.7.2005 günlü, 5402 sayılı Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Kanunu'nun 2. maddesinin (2) numaralı fıkrasının iptaline karar verilmesi istemiyle yapılan itiraz başvurusuna ilişkin 2007/13 esas sayılı davanın, aralarında hukuki irtibat nedeniyle 2006/42 esas sayılı dava ile birleştirilmesine, esasının kapatılmasına, esas incelemenin 2006/42 esas sayılı dosya üzerinden yürütülmesine, 7.5.2009 gününde oybirliğiyle karar verilmiştir.

VI- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararları ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kurallar, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A-İtiraz Konusu Kuralın Anlam ve Kapsamı

5402 sayılı Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Kanunu'nda, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'da hükme bağlanmış bulunan adli kontrol, kısa süreli hapis cezasına seçenek yaptırımlar, kamuya yararlı bir işte çalıştırma, cezanın koşullara bağlı ve denetimli olarak ertelenmesi, büyüklere, çocuklara, alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde bağımlılarına özgü güvenlik tedbirleri, koşullu salıverilme, koşullu salıverilenler ile mükerrirler ve özel tehlikeli hükümlüler hakkında denetimli serbestlik kurumları ile cezanın konutta infazına ilişkin hükümlerin yaşama geçirilmesine yönelik kurallar yer almaktadır. Ayrıca Yasa ile 5275 sayılı Yasa'nın 104. maddesinde cezaları ertelenen, salıverilen veya haklarında hapis cezası dışında herhangi bir tedbire hükmedilen hükümlülerin toplum içinde izlenmesi, salıverme sonrası korunması ve yargılanan kişiler hakkında sosyal araştırma raporlarının düzenlenmesi ve mağdurun korunması gibi görevleri yerine getirmek amacıyla kurulması öngörülen 'denetimli serbestlik ve yardım merkezleri ile koruma kurulları'nın kuruluş, görev ve çalışma esas ve usulleri düzenlenmiştir.

5402 sayılı Yasa'nın 'Kapsam' kenar başlıklı 2. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, bu Yasa'nın Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Danışma Kurulu, Denetimli Serbestlik ve Yardım Hizmetlerinden Sorumlu Daire Başkanlığı, denetimli serbestlik

ve yardım merkezi şube müdürlükleri ile koruma kurullarınca yapılacak yardım ve infaz işlemleri hakkındaki kurallar ile bu sürece katılan kişilerin görev, yetki, hak ve yükümlülüklerini düzenlediği belirtilmiştir. İtiraz konusu (2) numaralı fıkradaise asker kişiler hakkında, statüleri devam ettiği sürecebu Yasa'da yer alan denetimli serbestliğe ilişkin hükümlerin uygulanmayacağı belirtildiğinden bunların Yasa kapsamı dışında tutulduğu anlaşılmaktadır.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'da denetimli serbestlik, yardım ve koruma tedbirlerine hükmolunması bakımından 'asker kişi' ya da 'sivil kişi' ayırımı yapılmamasına karşılık, mahkemelerce hükmolunduktan sonra bu tedbirlerin itiraz konusu kural nedeniyle asker kişiler hakkında uygulanması mümkün değildir.

B- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

Başvuru kararlarında,5402 sayılı Yasa'nın 2. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göreasker kişilerin bu statülerinin devamı süresince Yasa kapsamı dışında tutulmalarının, Türk Ceza Kanunu'nun 191. maddesi yönünden asker kişiler ile sivil kişiler arasında eşit uygulama yapılmasına engel oluşturduğu; sanığın er, erbaş ya da yedek subay olması durumunda devam eden yargılamalarda asker kişi statüsünün sona ermesi bekleneceğinden bunun makul sürede yargılanma hakkının ihlali anlamına geleceği; ayrıca askerî yargı organlarının denetimli serbestlik uygulanmasını gerektiren suçlara ilişkin yargılama yapmaya ve yargılama tedbirlerini infaz ettirmeye tam bir yetkinliği haiz olmadıklarından yargılamadaki pasif tutumlarının 'hak arama hürriyeti'ni ihlal edeceği belirtilerek itiraz konusu fıkranınAnayasa'nın Başlangıç'ının altıncı paragrafı ile 2., 5., 10., 36. ve 141. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve yasalarla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık, Anayasa'nın ve yasaların üstünde yasakoyucunun da bozamayacağı temel hukuk ilkeleri bulunduğu bilincinde olan devlettir. Anayasa'nın 5. maddesinde ise insanın maddî ve manevî varlığını geliştirmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmanın Devletin temel amaç ve görevleri arasında bulunduğu ifade edilmiştir.

Anayasa'nın 10. maddesinde herkesin, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşit olduğu ve hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamayacağı belirtilmiştir. Eşitlik ilkesiyle, birbirinin aynı durumunda olanlara ayrı kuralların uygulanması, ayrıcalıklı kişi ve toplulukların yaratılması engellenmektedir. Aynı durumda olanlar için farklı düzenleme eşitliğe aykırılık oluşturur. Anayasa'nın amaçladığı eşitlik, mutlak ve eylemli eşitlik değil hukuksal eşitliktir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar ayrı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'nın öngördüğü eşitlik ilkesi ihlal edilmiş olmaz. Kişisel nitelikleri ve durumları özdeş olanlar arasında, yasalara konulan kurallarla değişik uygulamalar yapılamaz.

Ceza siyasetinin gereği olarak, koşullarının varlığı durumunda sanık ya da suçluların denetimli serbestlik sistemine tabi tutularak belirli süreler içinde öngörülen koşullara uygun davranmaları, yeni bir suç işlemeyerek iyi hâl göstermeleri ve dürüst bir yaşam sürdürmeye

çalıştıklarının anlaşılması hâlinde haklarında kamu davası açılmasından, açılmış dava sonucunda ceza verilmesinden ya da verilen cezanın infazından sarfınazar edilebileceği kabul edilmektedir. Denetimli serbestlik işlemlerinin kamu denetiminde ve düzenli olarak yürütülmeyp bu kapsamdaki kişilerin tamamen serbest ve kendi hâllerine bırakılması durumunda bu kurumdan beklenen yararın sağlanamayacağı açıktır. Bu nedenle hükmolunan denetimli serbestlik kararları, 5402 sayılı Yasa ile kurulmuş bulunan Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Danışma Kurulu, Denetimli Serbestlik ve Yardım Hizmetlerinden Sorumlu Daire Başkanlığı, denetimli serbestlik ve yardım merkezi şube müdürlükleri tarafından yürütülmektedir.

İtiraz konusu kural, asker kişiler hakkında statülerinin devamı süresince 5402 sayılı Yasa'da belirtilen denetimli serbestliğe ilişkin hükümlerin uygulanmayacağını öngörmektedir. Böylece bir taraftan 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun gereğince denetimli serbestlik, yardım ve koruma tedbirlerinin sanığın asker kişi olup olmadığına bakılmaksızın hükmolunması gerekirken, diğer taraftan asker kişiler hakkında hükmolunan bu tedbirlerin uygulanması mümkün bulunmamaktadır.

Asker kişiler ile siviller arasında yapılan ayırımın 'asker kişi'lerce yapılan hizmetin niteliğine ve bunun gereklerine dayandığı, asker kişilerin durum ve konumlarındaki özellikler sebebiyle bazı konularda değişik kuralların getirilmesinin ve değişik uygulamaların benimsenmesinin gerekli olduğu kabul edilebilir ise de itiraz konusu kuralın askeri hizmetin bir gereği olmadığı açıktır.

Özellikleri ve işlenişi bakımından aralarında fark bulunmayan aynı nitelikteki suç ve cezalara ilişkin, sanık ve suçlunun statüsüne bağlı olarak değişik yaptırım uygulanmasını gerektiren bu kural, askerî hizmetin bir gereği olmadığı gibi ceza adaleti bakımından asker kişiler ile siviller arasında eşitsizlik yaratmakta, asker kişi statüsündeki sanık ve suçluların rehabilitasyonuna da engel teşkil etmektedir.

Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 2., 5., 10. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Konunun Anayasa'nın Başlangıç'ının altıncı paragrafı, 36. ve 141. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

VII- SONUÇ

3.7.2005 günlü, 5402 sayılı Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Kanunu'nun 2. maddesinin (2) numaralı fıkrasının Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, A. Necmi ÖZLER ile Serdar ÖZGÜLDÜR'ün karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA, 11.6.2009 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Haşim KILIÇ	Osman Alifeyyaz PAKSÜT	Sacit ADALI

Üye

Fulya KANTARCIOĞLU

Üye

Ahmet AKYALÇIN

Üye

Mehmet ERTEN

Üye

A. Necmi ÖZLER

Üye

Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye

Şevket APALAK

Üye

Serruh KALELİ

Üye

Zehra Ayla PERKTAŞ

KARŞIOY GEREKÇESİ

İtiraz konusu kuralda, asker kişiler hakkında statüleri devam ettiği sürece 5402 sayılı Yasa'nın denetimli serbestliğe ilişkin hükümlerinin uygulanmayacağı öngörüldüğünden, öncelikle denetimli serbestlik tedbirinin anlam ve kapsamının belirlenmesi gerekir.

Ceza mevzuatı incelendiğinde;

1- Türk Ceza Kanunu'nun 51. maddesinin üçüncü fıkrasında, cezası ertelenen hükümlü hakkında bir yıldan az üç yıldan fazla olmamak üzere bir denetim süresi belirleneceği, 58. maddesinin altıncı fıkrasının ikinci cümlesinde mükerrirler hakkında cezanın infazından sonra denetimli serbestlik tedbiri uygulanacağı, 191. maddesinde uyuşturucu madde kullanan kişi

hakkında tedaviye ve denetimli serbestlik tedbirine, kullanmamakla birlikte kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın alan, kabul eden veya bulunduran kişiler hakkında denetimli serbestlik tedbirine hükmolunacağı, 221. maddesi uyarınca etkin pişmanlıktan yararlanan kişiler hakkında denetimli serbestlik tedbirine hükmolunacağı,

2- Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 231. maddesi uyarınca hükmün açıklanmasının ertelenmesi halinde sanığın beş yıl süreyle denetim süresine tabi tutulacağı,

3- Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 107. maddesinde koşullu salıverilen hükümlünün denetim süresi ve bu sürede hangi esaslara tabi olacağı,

Hususlarında kurallar bulunduğu görülmektedir.

Anılan kurallarda;

a. Denetimli serbestlik tedbiri olarak ilgilinin;

- Bir meslek veya sanat sahibi olmaması halinde, meslek veya sanat sahibi olmasını sağlamak amacıyla bir eğitim programına devam etmesine ,

- Bir meslek veya sanat sahibi olması halinde, bir kamu kurumunda veya özel olarak aynı meslek veya sanatı icra eden bir başkasının gözetimi altında ücret karşılığında çalıştırılmasına,

-Belli yerlere gitmekten yasaklanmasına, belli yerlere gitmek hususunda yükümlü kılınmasına ya da takdir edilecek başka yükümlülüğü yerine getirmesine,

karar verilebileceği,

b. Uyuşturucu madde kullanması nedeniyle denetimli serbestlik tedbirine hükmedilen kişiye rehberlik edecek bir uzman görevlendirileceği, koşullu salıverilen hükümlüye ise rehberlik edecek bir uzman görevlendirilebileceği,

Öngörülmüştür. Ayrıca, görevlendirilecek uzmanların görevlerine yer verilmiştir.

Denetimli serbestlik tedbirinin yukarıda açıklanan anlam ve kapsamına göre, uygulanacak tedbirlerin Türk Silahlı Kuvvetlerinin yapısı ve askerlik hizmetinin gerekleri ile bağdaşmadığı açık olduğundan, Yasakoyucunun itiraz konusu kuralla, Türk Silahlı Kuvvetlerinin ve asker kişilerin statülerinin özelliğini gözeterek asker kişiler hakkında statüleri devam ettiği sürece 5402 sayılı Kanun'un denetimli serbestliğe ilişkin hükümlerinin uygulanmayacağını öngördüğü anlaşılmaktadır. Nitekim, aynı esastan hareketle mevzuatta, asker kişilerle ilgili olarak suç ve cezalar, yargılama usulü, hükümlerin infazı gibi konularda diğer kişilere göre farklı kurallara yer verildiği bilinen bir keyfiyettir

Mahkemelerce, asker kişiler hakkında denetimli serbestlik tedbirine (uyuşturucu kullanan hakkında tedaviye) hükmedilmesine, cezanın ertelenmesi kararını müteakip denetim süresinin belirlenmesine engel bir hüküm yasalarda bulunmamaktadır. İtiraz konusu kural, yalnız hükmün kesinleşmesinden sonra ve bu tarihte ilgilinin asker kişi sıfatının devamı halinde 5402 sayılı Kanun'da belirtilen denetimli serbestliğe ilişkin hükümlerin uygulanmasına engel olmaktadır. Askeri Yargıtay Daireler Kurulu'nun 19.10.2006 tarih ve 2006/162-169 sayılı

Esas Sayısı : 2006/42
Karar Sayısı : 2009/73

kararında bu husus açıkça vurgulanmıştır. Bu duruma göre, denetimli serbestlik kararı verilmesine engel olmayan kuralın, asker kişiler aleyhine adaletsizlik yarattığı söylenemez.

Anayasa Mahkemesi'nin önceki kararlarında vurgulandığı gibi asker kişiler diğer kişilere göre farklı hukuksal konumda bulunduklarından bunlar arasında eşitlik karşılaştırması yapılamaz.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural Anayasanın 2. ve 10. maddelerine aykırı olmadığından itirazın reddine karar verilmesi gerektiği düşüncesinde olduğumuz için aksi yöndeki çoğunluk kararına katılmadık.

Üye

A.Necmi ÖZLER

Üye

Serdar ÖZGÜLDÜR